

KNIHA

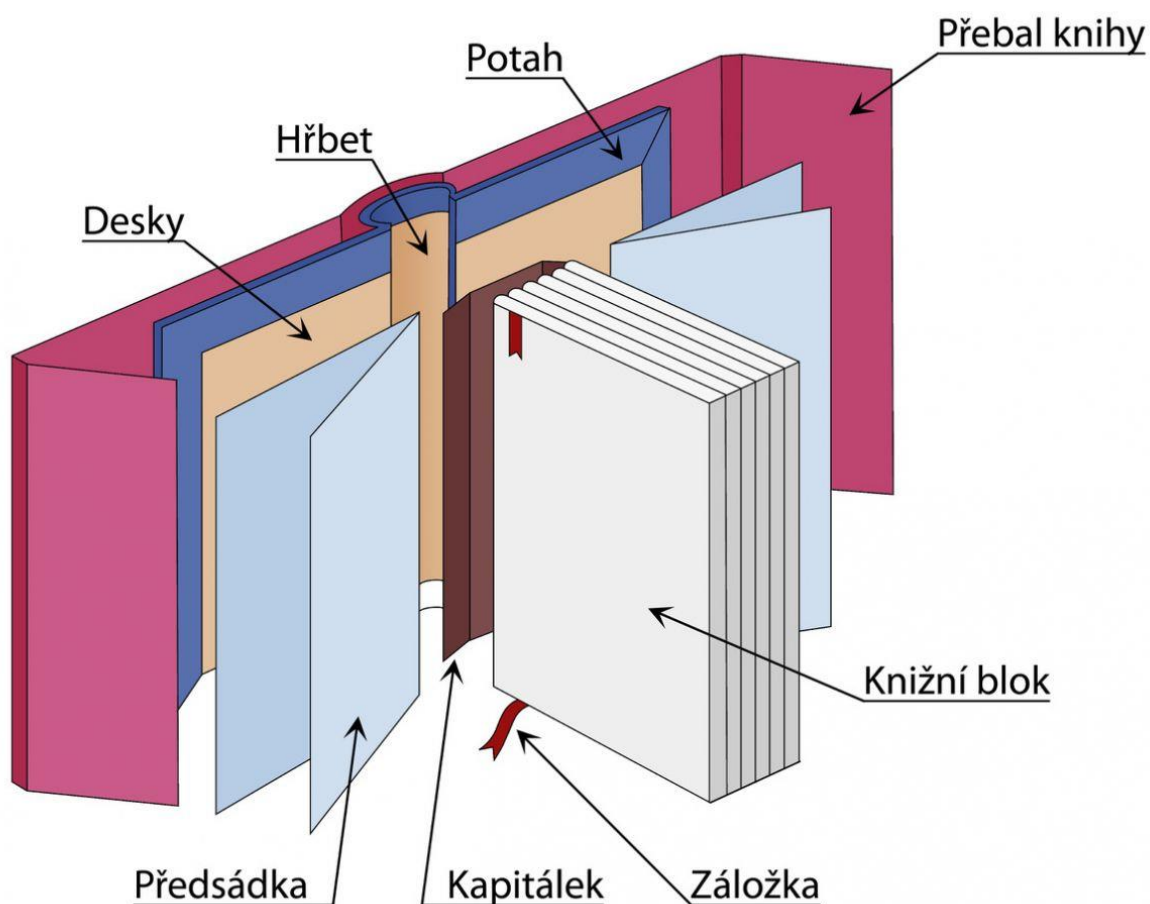
Popis knihy

Podívejme se, jak vypadá moderní tištěná kniha, a seznámme se s několika důležitými pojmy, jež slouží k jejímu popisu.

Knižní blok – svázané a oříznuté stránky bez desek. Do desek se posléze knižní blok vlepuje („zavěšuje“) pomocí dvou listů tužšího papíru, tzv. **předsádek**¹ (vlepování pomocí předsádek se provádí jen u pevné vazby, v případě měkké vazby se blok vlepuje do obálky přímo).

Kapitálek – proužek plátna zpevňující vazbu (resp. knižní blok).

Obr. č. 1

¹ Předsádka (sg. f.)

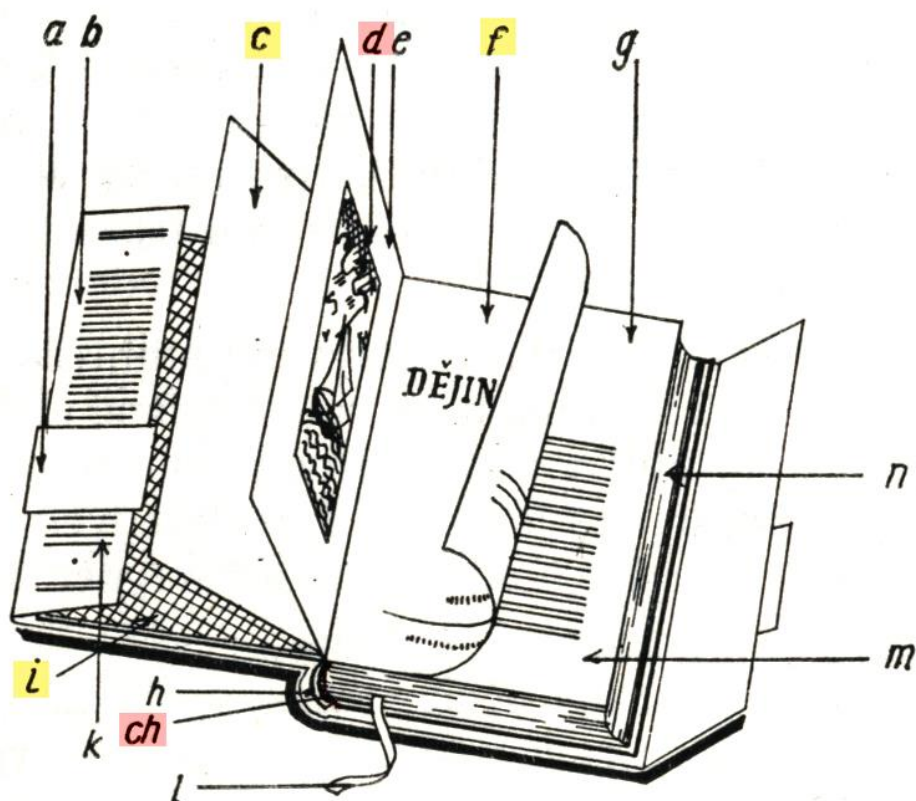
Titul, titulní list – obsahuje jméno autora, název, popř. i podnázev (existuje-li), a nakladatelské údaje, rok vydání.

Signet – značka nakladatele nebo edice na první liché stránce; často chybívá nebo je sloučen s patitulem.

Patitul – další lichá stránka – najdeme zde menším písmem jméno autora a název knihy, někdy i jiné údaje (název edice, rok vydání...); bývá někdy sloučen se signetem, ale zcela chybí jen výjimečně. Patitul má praktický důvod – dubluje titulní stránku a zvyšuje pravděpodobnost, že zůstane zachována identita knihy při poškození. (Viz níže obr. č. 3.)

Frontispis (dříve též psáno: frontispice) – sudá stránka proti titulu, většinou prázdná (zvaná **vakát**, lat. *vacuus* = prázdný) nebo s ilustrací, jako na níže obr. 2.

Obr. č. 2

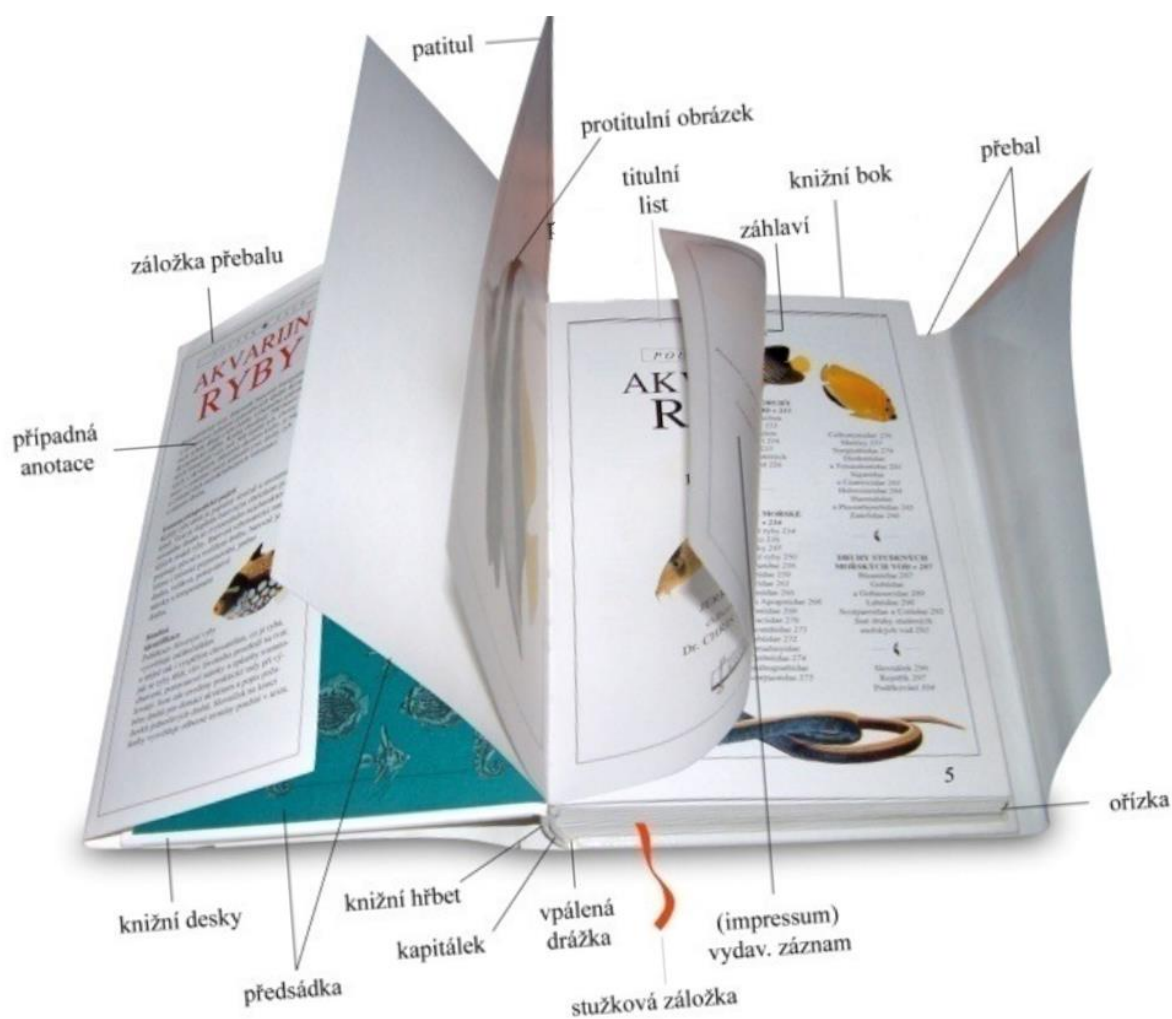

Obr. 12. Části vázané knihy

a – páska na knize, *b* – záložka přebalu, *c* – předsádkový list, *d* – frontispice, *e* – hlava knihy, *f* – titulní list, *g* – rejstřík, *h* – hřbetník

desky, *ch* – kapitálek, *i* – přideští, *k* – anotace záložky, *l* – záložková stužka, *m* – stránkové číslo, *n* – ořez bloku

Obr. č. 3

Autorská tiráž (též **impressum**) – na reverzu (tj. druhé straně) titulu, nacházíme zde **ISBN** (viz dále), copyrighty, údaje o sponzorech či grantech, jež podpořily vydání publikace, u odborných publikací jsou zde jména lektorů.

Technická tiráž – poslední strana, měla by obsahovat povinné údaje: jméno autora, titul, jméno překladatele a originální znění titulu (jde-li o překlad); označení nakladatele včetně adresy; označení tiskárny včetně adresy; rok vydání; ISBN. Často zde najdeme i další údaje, zejména jména autora typografické úpravy, editora, příp. dalších osob účastnících se na přípravě vydání; jméno odpovědného redaktora; počet stran, pořadové číslo knihy v nakladatelství, název edice (ediční řady), pořadí vydání, cenu, náklad atd. (Někdy se autorská a technická tiráž slučují – tak to bývá obvyklé v západní Evropě.)

ISBN

Systém mezinárodního standardního číslování knih – ISBN (International Standard Book Numbering) vznikl koncem 60. let ve Velké Británii. V Československu byl zaveden v roce 1989. V České republice spravuje tento systém Národní agentura ISBN v ČR, pracující v Národní knihovně České republiky. Zapojení do systému není pro vydavatele povinné. ISBN je od roku 2007 třináctimístné číslo (do té doby 10místné). Skládá se z třinácti číslic a čtyř spojovníků, které číslice dělí na prefix, identifikátor skupiny, identifikátor vydavatele činného v dané skupině, identifikátor titulu/produktu a kontrolní číslici.

Např. u ISBN 978-80-7510-131-0

978 tzv. prefix, který identifikuje, že jde o knihu (může být i 979);

80 je identifikátor skupiny, jazykové oblasti, zde konkrétně pro ČR a SR;

7510 je identifikátor vydavatele, odkazuje na jeden konkrétní vydavatelský subjekt registrovaný v systému ISBN, zde konkrétně je to Slezská univerzita v Opavě;

131 je identifikátor titulu, konkrétní knihy, a to jakožto konkrétního vydání; 0 je kontrolní číslice, vypočítá se z předchozího a brání chybnému zadání čísla.

Délka jednotlivých řetězců oddělených spojovníky může být různě dlouhá, pak logicky platí, že čím kratší jen jedna sekvence, tím delší může být jiná.

Od 2010 se přidělují čísla ISBN i elektronickým publikacím. V těchto případech se přiděluje zvláštní ISBN pro každý elektronický formát (např. pdf, ePub, Mobipocket apod.).

ISBN slouží k jednoznačné identifikaci knih (neperiodických publikací), především knižnímu obchodu, knihovnám i nakladatelům. ISBN ve formě čárového kódu slouží i k automatizaci účtování. Pro periodické publikace se užívá jiný číslovací systém: ISSN – International Standard Serials Numbering, vzniklý koncem 60. let ve Spojených státech, v ČSSR od začátku 70. let. Užívá osmimístné číslo k jednoznačné identifikaci titulu tzv. pokračujících zdrojů (seriálových publikací). Přiděluje se publikacím tištěným i online publikacím. Vrcholným orgánem v ČR je České národní středisko ISSN, které pracuje při Národní technické knihovně v Praze.